

IKAALISTEN KYLPYLÄN ASEMAKAAVAN MUUTOSALUEEN LUONTOSELVITYKSET 2024

Rantaviivaa alueen länsiosassa

Sisältö

1. Johdanto.....	3
2. Tutkimusalue.....	3
3. Aineisto ja menetelmät.....	3
4. Tulokset.....	4
4.1 Alueen kasvillisuus ja luontotyypit	4
4.2 Liito-oravaselvitys.....	7
4.2.1 Johdanto.....	7
4.2.2 Aineisto ja menetelmät.....	7
4.2.3 Tulokset	8
4.3. Viitasammakkoselvitys.....	8
4.3.1 Aineisto ja käytetty menetelmä	8
4.3.2 Tulokset	8
4.4 Lepakkoselvitys	9
5. Yhteenveto.....	10
6. Lähteet ja kirjallisuus.....	11
7. Liitteet	12

1. Johdanto

A-Insinöörit / Anniina Vainio tilasi maaliskuussa 2024 Suomen Luontotieto Oy:ltä Ikaalisten kylpylän alueelle suunnitellun asemakaavan muutosalueen luontoarvojen perusselvityksen. Selvitys liittyy hankkeen ympäristövaikutusten taustaselvityksiin. Tehtävän yhteyshenkilönä on tilaajan puolella toiminut Anniina Vainio ja Suomen Luontotieto Oy:ssä Jyrki Matikainen.

2. Tutkimusalue

Tutkimusalue sijaitsee Ikaalisten Tuomarlassa, Ikaalisten kylpylän alueen kaupunginosassa (10). Alue käsittää matkailua palvelevien rakennusten korttelialuetta, venevalkamaa sekä katualuetta. Tutkimusalue rajautuu pohjoisessa Kyrösjärveen, idässä matkailua palvelevien rakennusten kortteliin, etelässä pääosin rakentumattomiin pysäköinti - ja puistoalueisiin sekä matkailua palvelevien rakennusten korttelialueisiin ja lännessä matkailua palvelevien rakennusten kortteliin. Tutkimusalueen kokonaispinta noin 11 ha.

Lähes koko tutkimusalue on hoidettua pihapiiriä, mutta alueen länsiosan frisbee radan alueella on myös muutamia hoitamattomia laikkuja. Rantaviiva on alueella pääosin rakennettu ja hoidettu nurmi tai hiekkaranta ulottuu vesirajaan saakka.

3. Aineisto ja menetelmät

Tutkimusalueelta (karttaliite 1) selvitettiin Luonnonsuojelulain tarkoittamat suojeltavat luontotyypit (Luonnonsuojelulaki 2023/7/64§), Metsälain tarkoittamat erityisen tärkeät elinympäristöt (1996/1093, 10§) ja Vesilain (Vesilaki 587/2011) suojelemat pienvesikohteet, kuten lähteet ja purot. Selvitys sisälsi myös uhanalaisia tai silmälläpidettäviä luontotyyppisiä (Kontula ym.

Alueella on laajoja nurmikoita

2018) koskevan tarkastelun. Alueelta tehtiin myös liito-oravaselvitys ja viitasammakkoselvitys sekä suppea lepakkoselvitys, jossa tutkittiin alueella oleva purkukuntoinen rakennus mahdollisen lepakkoyhdyskunnan selvittämiseksi. Lepakkoselvitys tehtiin 1.10.2024 jätöshavaintomenetelmää käyttäen.

Ennen maastoinventointia selvitettiin, onko alueelta olemassa aiemmin julkaistua luontotietoa. Laji.fi sivustolla on alueelta ilmoitettu lähinnä, eikä uhanalaisesta lajistosta ole alueelta ilmoitettuja havaintoja.

Alueelle tehtiin yhteensä kaksi maastokäyntiä (3.5 ja 16.8.2024). Selvityksen maastotöistä vastasi ja raportin kirjoitti FM, biologi Jyrki Matikainen Suomen Luontotieto Oy:stä. Maastotöissä avusti Heidi Alho. Raportin taittoi Eija Rauhala. Selvityksessä käytetyt karttamateriaalin luovutti tilaaja käyttöömme.

4. Tulokset

4.1 Alueen kasvillisuus ja luontotyypit

Suurin osa alueesta on nurmikkona hoidettua piha-aluetta tai paikoitusaluetta. Alueen ainoa selkeä metsäkuvio sijoittuu alueen länsiosaan, jossa on puiden seassa mutkitteleva frisbee rata. Alue on hoidettua, osin puistomaista sekametsää, jossa valtapuuna kasvaa rauduskoivu (*Betula pendula*). Muuhun puustoon kuuluu muutamia haapoja (*Populus tremula*), pihlajia (*Sorbus aucuparia*), mäntyjä (*Pinus sylvestris*) sekä yksittäisiä kuusia (*Picea abies*) ja harmaaleppiä (*Alnus incana*). Pensaskerros muodostuu lehtipuiden taimista, tuomista (*Prunus padus*) sekä muutamista terttuseljoista (*Sambucus racemosa*). Aluskasvillisuus on voimakkaasti kulttuuri-vaikutteista ja paikoitellen typensuosijalajien, kuten pujon (*Artemisia vulgaris*), nokkosen (*Urtica dioica*), pelto-ohdakkeen (*Cirsium arvense*) ja juolavehnän (*Elymus repens*) dominoimaa. Alueen rehevöitynein kohta sijaitsee aluetta halkovan ojan varrella, jossa kasvoi runsaasti vadelmaa (*Rubus idaeus*) ja maitohorsmaa (*Ebilobium angustifolium*). Näillä kohdin pensaskerroksessa kasvoi runsaasti kiiltopajua (*Salix phylicifolia*). Frisbee radan ura on kuitenkin pääosin nurmikkoa, jota leikataan säännöllisesti. Yhdessä kohdin nurmikon reunalla kasvoi

Kylpylän hoidettua rantaviivaa

peltokiertoa (*Convolvulus arvensis*) ja vieraslajeista lupiinia (*Lupinus polyphyllus*) kasvoi alueella useissa kohdin. Metsäkuvion pohjoisreunalla on pienialainen ulkoilureittiin rajautuva rinne. Rinteen aluetta ei hoideta ja alueella kasvoi kivikkoalvejuurta (*Dryopteris filix-mas*) ja yksittäinen mustakonnanmarja (*Actaea spicata*). Metsäkuvion itäreuna on hyvin kuiva ja täällä puustoon kuului muutama kookkaampi mänty. Tällä hyvin pienialaisella alueella oli kuivan lehdon piirteitä ja alueella kasvoi mm. kielloa (*Convallaria majalis*), lillukkaa (*Rubus saxatilis*) ja muutamia sormisaroja (*Carex digitata*). Alueen länsireunalla on hiekkapohjainen kenttä, jonka reunalla kasvoi jonkin verran ketolajistoa. Lajistoon kuului mm. punasolmukki (*Spergularia rubra*), keltamaite (*Lotus corniculatus*), siankärsämö (*Achillea millefolium*) ja särämäkuisma (*Hypericum maculatum*).

Alueen rantaviiva on keski- ja itäosiltaan täysin rakennettua. Alueella on hiekkarantaa ja puistoa, jossa hoidettu nurmikko yltää vesirajaan saakka. Myös suuri osa alueen länsiosan rannasta on rakennettua ja alueella on mm. rantasauna. Länsiosassa on muutamia saravaltaisia poukamia, jossa valtalajina kasvaa viiltosara (*Carex acuta*). Muuhun lajistoon kuuluu mm. rentukka (*Caltha palustris*), rantakukka (*Lythrum salicaria*), pullosara (*Carex rostrata*) ja jokapaikansara (*Carex nigra*). Myös länsiosassa rantaviiva on hyvin kapea. Vieraslajeista jättipalsamia (*Impatiens glandulifera*) kasvaa useissa kohdin rantaviivan tuntumassa.

Yleiskuva alueen länsiosan metsäkuvion

Alueelta löytyi yksi mustakonnanmarja yksilö

Ojanvarren hyvin rehevää vadelmakasvustoa

4.2 Liito-oravaselvitys

4.2.1 Johdanto

Liito-orava (*Pteromys volans*) kuuluu EU:n Luontodirektiivin liitteen IV lajeihin ja on siten erityisesti suojeltu laji koko EU:n alueella. Kansallisessa uhanalaisluokituksessa (Hyvärinen ym. 2019) laji kuuluu luokkaan vaarantuneet (VU). Suomen liito-oravapopulaation kokoa on vaikea tarkasti selvittää, mutta seurantatutkimusten perusteella laji näyttää taantuneen viimeisen vuosikymmenen aikana jopa 30 %. Liito-oravan suojelustatus on vahva, sillä Luontodirektiivin 12 artiklan I kohta edellyttää, että lajin lisääntymis- tai levähdyspaikkoja ei hävitetä eikä heikennetä. Alueellinen ympäristökeskus voi kuitenkin myöntää poikkeusluvan, mikäli lajin suojelutaso säilyy suotuisana.

4.2.2 Aineisto ja menetelmät

Tutkimusalueelta tehty liito-oravaselvitys toteutettiin jätöshavainnointimenetelmää käyttäen. Inventoinnissa liito-oravan keltaisia jätöksiä haettiin lajin mahdollisten oleskelu- ja ruokailupuiden tyviltä ja oksien alta 3.5.2024 tehdyllä maastokäynnillä. Talvijätösten havaitsemiseen olosuhteet olivat hyvät, sillä kasvukausi ei ollut vielä alkanut ja puiden tyvet olivat hyvin havainnoitavissa. Jätöshavaintojen lisäksi alueelta etsittiin mahdollisia pesä- ja päivälepokoloja. Alueelta tutkittiin suurikokoisempien puiden ja erityisesti alueen muutamien haapojen tyvet liito-oravan jätösten löytämiseksi. Talvijätösten lisäksi inventointialueelta haettiin liito-oravan jättämiä virtsamerkkejä, jotka värjäävät erityisesti haapojen epifyyttisammaleet keltaisiksi ja tuoksuvat voimakkaasti läheltä nuuhkaistessa. Lisäksi alueelta etsittiin liito-oravan jättämiä syönnöksiä ja muita ruokailujälkiä. Lajin suosimien ruokailupuiden alta löytyy silmuja ja oksankärkiä ja kesäaikana myös pureskeltuja lehtiä, joita kertyy joskus runsaastikin puiden alle. Tutkimusalueelta tai sen lähistöltä ei ole julkaistuja liito-oravahavainto, mutta Ikaalisten alueella on useita tunnettuja lajin elinpiirejä mm. Kyrösjärven rantametsissä.

Alueella ei havaittu liito-oravan jätöksiä

4.2.3 Tulokset

Alueelta ei löytynyt merkkejä liito-oravan esiintymisestä ja alueella on hyvin niukasti lajille sopivaa elinympäristöä. Ainoastaan alueen länsireunan frisbee radan alueella on puoliavointa nuorta sekametsää, jossa laji voisi satunnaisesti esiintyä. Osittain puistona hoidettu alue on kuitenkin pieni ja alueelta puuttuvat suojapuina toimivat suuret kuuset, eikä alueella ole kolopuita. Lisääntyvän naaraan elinpiiriksi alue on liian pienialainen.

4.3. Viitasammakkoselvitys

Viitasammakko on rauhoitettu ja luontodirektiivin liitteen IV (a) lajina sen lisääntymispaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty. (Luontodirektiivin IV-liite: yhteisön tärkeinä pitämät eläin- ja kasvilajit, jotka edellyttävät tiukkaa suojelua. Lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kiellettyä.)

Laji ei Suomessa kuitenkaan ole uhanalainen, vaikkakin erityisesti monet pienten kosteikkoiden esiintymät ovat hävinneet mm. rakentamisen ja metsäojitusten vuoksi. Paikoin myös turvetuotanto on hävittänyt suuria viitasammakkopopulaatioita. Lounaiselta saaristoalueelta laji on monilta kohteilta nopeasti hävinnyt supikoiran leviämisen ja runsastumisen vuoksi. Erityisesti kutuaikana kosteikkosaalistukseen sopeutunut supikoira voi pienissä populaatioissa aiheuttaa merkittävää haittaa viitasammakoille.

4.3.1 Aineisto ja käytetty menetelmä

Kylpylän ranta-alueella kuunneltiin mahdollisia kutevia viitasammakoita sekä etsittiin sammakoiden kutua. Ranta-alueelle tehtiin kuuntelukäynti 3.5. Kuuntelu ajoitettiin iltaan (19.00–20.00) ilman lämpötila oli korkeimmillaan ja jolloin sammakoiden kutu on tavallisesti vilkkaimmillaan.

4.3.2 Tulokset

Kutevia viitasammakoita ei alueella havaittu, eikä alueen rannoilla ole suojaisia poukamia, joissa nuijapäät olisivat turvassa petokaloilta. Lisäksi alueella ei ole lajille kesänviettopaikaksi sopivia kosteapohjaisia ranta-alueita. Kapea rantavyöhyke rajautuu joko nurmikoihin tai tiehen, jotka eivät sovellu viitasammakoiden kesänviettopaikoiksi. Myöskään ruskosammakois- tai rupikonnista ei alueelta tehty havaintoja.

Alueella ei ole viitasammakoiden kutupaikkoja

4.4 Lepakkoselvitys

Pirkanmaan ELY-keskuksen pyynnöstä luontoselvitystä jatkettiin syksyllä tutkimalla purkukuntoinen rakennus, joka sijaitsee aivan kylpylärakennusten kupessa. Erittäin heikkokuntoinen rakennus on toiminut käräjätupana ja sille on haettu purkulupaa.

Rakennus tutkittiin sisältä tarkoin mahdollisten lepakonjätösten havaitsemiseksi. Lepakon jätöksiä tai muita merkkejä lepakoiden liikkumisesta rakennuksessa ei tehty. Asuttu lepakoyhdyskunta, ja jo yksikin lisääntyvä naaras poikasineen tuottaa vuorokaudessa melkoisen määrän jätöksiä, jotka kuivissa olosuhteissa säilyvät pitkään. Jätöksiä kerääntyy pesäpaikan alapuolelle ja niihin kohteisiin, joista lepakot tulevat sisälle rakennukseen. Vanhoissa taloissa savuhormien tyvet, sekä ikkunalaudat ovat usein paikkoja, joihin lepakoiden jätöksiä kertyy. Isommista pesimäyhdyskunnista löytyy lisääntymiskauden jälkeen usein myös menehtyneitä, muumiointuneita poikasia merkinä pesinnästä.

Rakennuksen yläpohja ja myös katto ovat osin romahtaneet, ja talon sisällä on jo vuosikausia pesinyt kesykyyhky yhdyskunta, joiden jätöksiä ja pesätarpeita on talon sisällä runsaasti. Rakennuksessa on myös näkyvissä laajoja homekasvustoja sekä myös lattiasienikasvustoja. Lepakot asettuvat yleensä pesimään siistimpiin ja tiiviimpiin rakennuksiin mm. petovaaran välttämiseksi.

Nyt tutkittu rakennus ei sovellu lepakoiden talvehtimispaikaksi, koska rakennus on kylmä ja lämpötila on sama kuin ulkona. Lepakoiden talvehtimispaikan lämpötilan on pysyttävä muutaman asteen nollan yläpuolella ja kosteutta on oltava riittävästi. Horrostavan lepakon lämpötila seurailee ympäristön lämpötilaa ja laskee sen mukana 2–3 asteeseen.

Suomen lepakkotieteellisen yhdistyksen kartoitusohjeen mukaan (Suomen lepakkotieteellinen yhdistys ry 2022) lepakoiden pesimäpaikat kuuluvat luokkaan I, ja nämä kohteet olisi säilytettävä. Koska nyt tutkitussa rakennuksessa ei lepakoita ole, ei kohde täytä tätä vaatimusta.

Tutkittu rakennus on purkukuntoinen

Rakennus ulkoapäin kuvattuna

5. Yhteenveto

Tutkimusalueella ei ole Luonnonsuojelulain 64 § mukaisia suojeltavia luontotyyppisiä, eikä Metsälain 10 § mukaisia erityisen tärkeitä elinympäristöjä. Vesilain suojelemia pienvesikohteita, kuten lähteitä tai puroja ei alueella ole. Uhanalaisia tai suojeltavia luontotyyppisiä (Kontula ym. 2018) ei alueella ole. Alueella ei havaittu merkkejä liito-oravista, eikä alueella ole lajille optimaalista elinympäristöä. Kutevia viitasammakoita ei alueella havaittu, eikä alueen rannoilla ole suojaisia poukama, joissa nuijapäät olisivat turvassa petokaloilta. Lisäksi alueella ei ole lajille kesänviettopaikaksi sopivia kosteapohjaisia ranta-alueita. Alueen ainoata, länsireunaan sijoittuvaa metsäkuviota hoidetaan puistometsänä ja luonnontilaista aluetta ei alueella ole. Muuten alue on hoidettua piha ympäristöä, jossa on laajoja nurmikoita, urheilukenttiä ja paikoitusaluetta. Alueella ei ole perinnebiotooppeja, eikä vanhaan asutukseen viittaavaa kasvilajistoa (arkeofyyttejä) havaittu alueella. Vieraslajeista sekä lupiinia että jätipalsamia kasvaa alueella useissa kohdin.

Ketokasvillisuutta alueen hiekkakentän reunamilla

Vieraslajeista jätipalsamia kasvaa alueella

6. Lähteet ja kirjallisuus

- Airaksinen, O. & Karttunen, K. 2001: Natura 2000 -luontotyyppiopas. Ympäristöopas 46, 2. korj. painos, Suomen ympäristökeskus, Helsinki.
- Geologian tutkimuskeskus GTK 2018. Maaperäkartta 1:20000/1:50 000 ja kallioperäkartta 1:200 000. <http://gtkdata.gtk.fi/Maankamara>
- Dietz, C., Nill, D. & Von Helversen, O. (2009): *Bats of Britain, Europe and Northwest Africa*. – A & C Black Publishers Ltd. 400 s.
- Hanski, I. K., Henttonen, H., Liukko, U.-M., Meriluoto, M. & Mäkelä, A. (toim.) 2001: Liito-oravan (*Pteromys volans*) biologia ja suojelu Suomessa. – Suomen ympäristö 459.
- Hanski, I. K., Mönkkönen, M., Reunanen, P. & Stevens, P. 2000: Ecology of the Eurasian Flying Squirrel (*Pteromys volans*) in Finland. – Kirjassa: Goldingay, R. & Schebe, J. (toim.), *Biology of Gliding Mammals*. Filander Verlag, Fürth
- Hyvärinen, E., Juslén, A., Kempainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.) 2019. Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. Helsinki. 704 s.
- Kontula, T. & Raunio, A. (toim.). 2018. Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 1: Tulokset ja arvioinnin perusteet. Suomen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö, Helsinki. Suomen ympäristö 5/2018. 388 s.
- Kontula, T. & Raunio, A. (toim.). 2018. Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 2: luontotyyppien kuvaukset. Suomen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö, Helsinki. Suomen ympäristö 5/2018. 925 s.
- Laaka-Lindberg, S., Anttila, S. ja Syrjänen, K. (toim.). 2009. Suomen uhanalaiset sammaleet. Suomen ympäristökeskus, Helsinki. Ympäristöopas. 347 s.
- Lacki, M.J., Hayes, J.P. & Kurta, A. (2007): *Bats in Forest: Conservation and Management*. – John Hopkins University Press. 352 s.
- Lappalainen, M. 2002: *Lepakot. Salaperäiset nahkasiivet*. Tammi
- Meriluoto, M. & Soininen, T. 1998: *Metsäluonnon arvokkaat elinympäristöt*. Metsälehtikustannus. Tapio. Hämeenlinna.
- Mitchell-Jones, A.J. & McLeish, A.P. (toim.) (2004): *3rd Edition Bat Workers' Manual*. – Pelagic Publishing. 178 s.
- Mossberg, B. & Stenberg, L. 2005: *Suuri pohjolan kasvio*. Tammi. Helsinki.
- Neuweiler, G. (2000): *Biology of Bats*. – Oxford University Press Inc. 320 s.
- Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.) 2017: Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt. – Suomen ympäristö 1/2017: 1–278.
- Ryttäri, T. & Kettunen, T. 1997: *Uhanalaiset kasvimme*. – Suomen Ympäristökeskus. Kirjayhtymä Oy. Helsinki.
- Ryttäri, T., Kalliovirta, M. & Lampinen, R. 2012 (toim.). *Suomen uhanalaiset kasvit*. Tammi, Helsinki
- Sierla L., Lammi, E., Mannila, J. ja Nironen, M. 2004. *Direktiivilajien huomioon ottaminen suunnittelussa*. Suomen ympäristö -sarja, nro 742. Ympäristöministeriö, Helsinki 2004. 113 s.
- Söderman, T. 2003: *Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi – kaavoituksessa, YVA-menettelyssä ja Natura -arvioinnissa*. Ympäristöopas 109. Suomen ympäristökeskus.
- Valtion ympäristöhallinnon ympäristötietojärjestelmä
www.karttapaiikka.fi
www.laji.fi
 Metsäkeskus. Avoin paikkatietoaineisto

7. Liitteet

Karttaliite 1. Tutkimusalue

